

Posúdenie magisterskej diplomovej práce Bc. Alexandra Ščerbaka

Rétorické a argumentačné konštrukty a ich implementácia v súčasných politických programoch

Katedra elektronické kultúry a sémiotiky

Fakulta humanitných štúdií, Univerzita Karlova v Praze

Problematika, pre spracovanie ktorej sa diplomant rozhodol, je vo svojej základnej formulácii bezpochyby relevantná pre študovaný odbor. Štúdium rétorických a argumentačných postupov je oblasťou, kde sa stretávajú viaceré disciplíny, medzi ktorými nájdeme výrazne zastúpené aj tie, čo sa venujú diskurzu, jeho formám a procedúram produkcie. Možno konštatovať, že autor diplomovej práce si tieto možnosti uvedomoval a pokúsil sa ukázať ich aplikabilitu pri skúmaní politických programov.

Pri pohľade na predmet týchto analýz však musíme vyjadriť prvú kritickú pripomienku: tento predmet je síce hneď v úvode zúžený na český a slovenský politický diskurz, no aj tak ostáva príliš rozsiahly. Vzhľadom na rozsiahlosť tohto poľa sa autor otvorene priznáva, že svoje skúmania musel obmedziť na uvedenie niektorých prípadových štúdií. Vo väčšine prípadov, ktoré v texte nachádzame, však ide skôr o uvádzanie príkladov. V tom, čo autor predstavuje ako prípadovú štúdiu č. 2, sa jednoducho porovnávajú postoje politických strán a k dôkladnejšej analýze argumentačných postupov sa autor nedostáva.

Tento nedostatok, žiaľ, nie je jedným. Uvediem aspoň tie, ktoré pokladám za najdôležitejšie pre celkové hodnotenie práce:

Za pomerne závažný nedostatok pokladám absenciu presnejšieho vymedzenia pojmu argumentu. Ak autor prijíma štandardnú definíciu

argumentu, potom by sa v jeho texte nemali vyskytovať výrazy ako „nepravdivé argumenty“ (s. 7 a i.); ak autor vychádza z nejakej neštandardnej definície, mal by ju uviesť a túto voľbu odôvodniť.

Tento nedostatok je charakteristický pre vágne metodologické zakotvenie práce. Autor sa síce hneď v úvode hlási k Perelmanovej Novej rétorike, v práci však nenájdeme dôkladnejšie predstavenie tejto koncepcie.

Podobná výhrada sa dá sformulovať aj k používanému, no explicitne neuvedenému chápanie pojmu diskurzu. Navyše, autor v texte uvádza aj termín „diškurz“ (napr. s. 9, 42 a i.), pričom o rozdiel vo významoch sa z práce nedozvieme.

Ďalším svedectvom metodologickej rozháranosti práce je nedôslednosť pri vyjadrovaní postoja k normativizmu. Na jednej strane sa autor vymedzuje proti normatívnemu chápanie rétoriky (s. 58), na druhej však pri uvádzaní pravidiel diskusie hovorí o tom, čo jej účastníci musia a čo sú povinní (s. 24).

V časti 2.9 sa autor podujíma vysvetliť Saussurovo a Barthesovo chápanie denotácie a konotácie, vzápätí však prechádza k Millovej koncepcii bez toho, aby upozornil na základný rozdiel medzi týmito dvoma prístupmi. Potom znovu prechádza (opäť bez upozornenia) k tomu vymedzeniu, ktoré sa presadilo v rámci semiologických štúdií.

Podobnými nedostatkami je poznačený pokus o predstavenie Austinovej koncepcie rečových aktov. Nájdeme tu zamieňanie výrazov „faktický akt“ a „fatický akt“ (s. 16) a napríklad aj takúto vetu: „Povedal Mačka je na koberci“.

Vyznenie práce je veľmi negatívne poznačené početnými gramatickými chybami, ktoré sa v širokom registri vyskytujú takmer na každej strane. Uvediem aspoň niektoré základné triedy týchto nedostatkov: nesprávne písanie mien (Jurgen Habermas, Chaim Perelman – s. 8), nesprávne písanie názvov diel („*Kurz obecnej lingvistiky*“ – s. 34), nespisovné výrazy („jednanie“, „varianta“ s. 8, 9), gramaticky nekorektná stavba viet (napr. „Ak ste neústupne desať

rokov, že veríte v Čertovu babičku...“ – s. 16), nejednotné písanie termínov („pod diskurz“ „poddiskurz“ – s. 11 a 33), nesprávne písanie veľkých písmen („Slovenská Republika“ – s. 13), nevhodný preklad anglických termínov („bias“ ako „naklonený“ – s. 26). Výpočet prípadov chýbajúcich alebo nadbytočných interpunkčných znamienok by bol veľmi dlhý. Zoznam literatúry je neusporiadaný, nejednotný a v niektorých prípadoch úplne zmätený (pozri odkaz DE SAUSSURE).

Uvedené výhrady a kritické pripomienky posúvajú moje hodnotenie predkladanej práce k hranici obhájitelnosti. Predbežne však navrhujem známku medzi 3 a 4.

Prof. Miroslav Marcelli, PhD.